

BABIĆEV
ZBORNIK
o 80. obljetnici života

Urednik-priredivač: Slavko Mirković

Ogranak Matice hrvatske
Slavonski Brod, 2008.

Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod
Biblioteka: ZBORNICI I MONOGRAFIJE - Knjiga 4.

BABIĆEV ZBORNIK o 80. obljetnice života

Nakladnik: Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod

Urednički odbor: Nataša Bašić, Sanda Ham, Zrinka Jelaska,
Slavko Mirković

Ocjenjivači: Mario Grčević i Jasna Ažman

Korektura i kazala: Slavko Mirković

Prijevod na engleski: Silvija Šetina

Grafičko oblikovanje: Udruga građana *Baština* Slavonski Brod

Tisak: Best Slavonski Brod

Naklada - 500 primjeraka

Za nakladnika: Ivan Medved

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 656290

ISBN: 978 953-6842-13-1.

Tiskano u Hrvatskoj

siječnja 2008.

Mario Grčević
(Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu)

PRIDJEV TRPNI GLAGOLA NA – STITI

UDK 81'366'367.625
Izvorni znanstveni rad
Promljeno: 6. X. 2006.
Prihvaćeno: 5. VI. 2007.

U članku se istražuju trpni pridjevi glagola na *-stiti* (npr. *premostiti*) s obzirom na razdiobu suglasničkih skupova *št* i *šč* (*premošten* - *premošćen*). Temi se pristupa s dijakronijsko-dijalektalnoga gledišta, a zatim sa sinkronijsko-normativnoga. U sinkronijsko-normativnome dijelu teksta proučava se uporabna razdioba inačica sa *št/šč* na temelju računalnoga korpusa od 220 milijuna riječi.

Ključne riječi: hrvatski književni jezik, suglasničke skupine, trpni pridjevi glagola na – *stiti*, dijakronijsko gledište, sinkronijsko gledište

Trpni pridjevi glagola na *-stiti* (4. vrsta) u osnovi mogu imati suglasničke skupove *šč* i *št*. Npr., trpni pridjev glagola *ožalostiti* ima skup *šč* (*ožalošćen*, ne **ožalošten*), dok trpni pridjev od *dopustiti* ima skup *št* (*dopušten*, ne **dopušćen*). U nekim slučajevima nema takve uporabne usustavljenosti pa će se većina govornika hrvatskoga književnoga jezika kolebati odgovarajući na pitanje je li npr. od glagola *premostiti* trpni pridjev *premošćen* ili *premošten*. Ovdje se dotična razdioba skupova *šč* i *št* поближе istražuje s dijakronijsko-dijalektalnoga i sinkronijsko-normativnoga gledišta.

Dijakronijsko-dijalektalno gledište

U trpnih pridjeva glagola na *-stiti* praslavenskom je jotacijom (*tj > ć*) i istovremenim jednačenjem *sc > šć* od suglasničke skupine **stj* (**st'*) nas-

tao skup *šč* odnosno *šč*.¹ Taj skup održao se u kajkavštini (*šč*), čakavštini (*šč*) i u štokavsko-šćakavskim dijalektima (*šč*), a u štokavsko-štakavskima disimilacijom se razvio u skup *št*. U idealnome slučaju štokavska razdioba tipova *pušćen* / *pušten* podudarala se stoga s drugim izoglosama šćakavskih i štakavskih govora, dakle onih govora u kojima je na jednoj strani *šćap*, *šćipati*, *gušćer* i *zvižđati*, a na drugoj strani *štap*, *štipati*, *gušter* i *zvižđati*. Međutim, šćakavsko-štakavske izoglose pojavljuju se i ondje gdje im prema pravilima povijesne gramatike i dijalektologije nije mjesto.

Na širenje štakavizama u hrvatskome štokavskome književnome jeziku presudni je utjecaj vršila štakavska štokavština dubrovačkih književnika. Zahvaljujući njoj, u jeziku Blaža Tadijanovića² prevladavaju štakavizmi (*gušter* (22), *štipatti* (104), *ognjište* (43), *vištac*, *vištica* (63), itd.), iako je Tadijanovićevo lokalni idiom prvenstveno šćakavski.³ Tek iznimni šćakavizmi kao *zvižđati* (103) upućuju na Tadijanovićevu posavsku dijalektalnu podlogu koja je većinskim dijelom šćakavska. Dubrovački je utjecaj razvidan i u jeziku bosanskih pisaca 17. stoljeća. Darija Gabrić-Bagarić štakavizam u „djelima i prvih i kasnijih bosanskih pisaca“ s pravom smatra plodom „literarnog ugledanja u jedine izvorne štakavce tog vremena – Dubrovčane“. Npr., iako Ivan Bandulavić potječe s bosanskoga šćakavsko-ikavskoga prostora, u njegovu jeziku prevladavaju štakavski oblici.⁴

U odnosu na starije čakavske tekstove treba reći da se i u njima ponekad rabe štakavizmi, i to pod utjecajem crkvenoslavenskoga književnoga jezika.⁵ U nekim štokavsko-šćakavskima i čakavskim govorima, npr. pojedinim istarskim čakavskim govorima, štakavizmi su vjerojatno rezultat

¹ Usp. Milan Mihaljević: *Slavenska poredbena gramatika. 1. dio. Uvod i fonologija*. Zagreb: Školska knjiga, 2002., str. 172.

² *Svaschta po mallo. illiti kratko sloxenye immenah, i ricsih u illyrski, i nyemacski jezik*, Magdeburg, 1761. Pretisak ur. S. Mirković: Biblioteka Baština 1., Slavonski Brod, 2005.

³ Tadijanović ne piše svojim lokalnim idiomom, već hrvatskim nadregionalnim književnim jezikom koji je pod dubrovačkim utjecajem pa rabi i dubrovčanizam *netko* (*nyetko kucz*, 140). Iako refleks dugoga jata Tadijanović u načelu dosljedno bilježi slovima *ie* (*lieva ruka* (26), *brieg*, *rieka* (53), *sieno* (46), itd.), a refleks kratkoga *s je* (*sjenna* (15), *gusjennicza* (22), *zđjella* (44), *pjeschacski capetan* (52), *djevenicza* (32), *mjerra* (61), itd.), prepoznatljivo je da ni u toj točki nije izvorni govornik narječja u kojem se tako govori. Na to upućuju zapisi kao *vietar* (*vittar*) (6), *liepota* (27).

⁴ Darija Gabrić-Bagarić: *Jezik Ivana Bandulavića*, Sarajevo: Svjetlost, 1989., str. 84.

⁵ Usp. Dragica Malić: *Žića svetih otaca. Hrvatska srednjovjekovna proza*. Zagreb: Matična hrvatska; Institut za hrvatski jezik, 1997., str. 502.

međudijalektalnoga prožimanja.⁶ To je možda slučaj i s većinom (razmjerno rijetkih) štakavizama koje je u posavskoj štokavštini zabilježio S. Ivšić.⁷

Stara štakavsko-šćakavska razdioba trpnih pridjeva nije bila razvodnjavana prvenstveno štakavizacijom izvorne šćakavice, već šćakavizacijom štakavice, prije svega time što su se analogijom prema trpnim pridjevima na *-ćen* (*posvećen, obraćen*) oblici tipa *pušten* mijenjali u oblike tipa *pušćen*.⁸ Jedno rano razdoblje toga razvitka razaznaje se u jeziku dubrovačkoga misala „Neofiti 55“ iz 16. stoljeća.⁹ U njemu se rabe štakavski trpni pridjevi *pričešten, omašten, kršten, namješten, spušten*, a pored oblika *očišten* i *ožalošten* rabe se i mlađi suoblici *očišćen* i *ožalošćen*, koji su ujedno jedini šćakavski trpni pridjevi u jeziku toga djela. Šćakavizacija trpnih pridjeva glagola na *-stiti* ubrzana je u pojedinim štokavsko-štakavskim govorima od 17. stoljeća pošto je novijom jotacijom u oblicima kao *listje, mastju* nastala skupina *šč*.¹⁰ Iako su se na štakavskome području na opisani način autohtono razvijale inačice na *-šćen* i *-šten*, na postanak oblika sa *-šćen* ponegdje su sigurno utjecali i izvorni šćakavski govori, bilo kao supstrat ili kao govori u dodiru.

Na temelju dijalektalnih i književnojezičnih prožimanja nastajale su i nove, „umjetne“ inačice trpnih pridjeva. Npr., u Bibliji Bartola Kašića¹¹ s početka 17. stoljeća pored običnih štakavskih oblika tipa *očišten* ima mnogo naočigled čudnih oblika poput *očisten* (Lc 4,27), *omasten* (Ex 35,6 i 23), *časten* (Sir 10,33), a isto tako i *zaštiten* (Sir 14,27), *obogatjen* (Apc 3,17), *sudjen* (Act 23,6), itd. (Kašić nema čakavskih oblika tipa

⁶ Usp. Radosav Bošković: „Refleksi grupa *tj, dj, tьj, dьj, stj, zdj, skj, zgj* (*sk^e, zg^e*)“ u dijalektima južne i zapadne Istre“, isti: *Odabrani članci i rasprave*. Titograd, 1978., str. 293.–349.

⁷ Usp. Stjepan Ivšić: *Izabrana djela iz slavenske akcentuacije (Gesammelte Schriften zum slavischen Akzent)*. Ur. Christian Alphonsus van den Berk. München, 1971., str. 290.

⁸ Usp. Stjepan Ivšić: „Neki hiperštokavizmi“. *Hrvatski jezik* 8–10, 1939., str. 158.–166., str. 162.

⁹ Usp. Mario Grčević: *Das kroatische volkssprachliche Missale Romanum des 16. Jahrhunderts. Philologisch-linguistische Untersuchung*, Mannheim, 2005., str. 91.–92. i str. 231.–234. <http://bibserv7.bib.uni-mannheim.de/madoc/volltexte/2005/1139/>, Ciro Giannelli, Sante Graciotti: *Il Messale Croato-Raguseo (Neofiti 55) della Biblioteca Apostolica Vaticana*. Studi e testi 411, Città del Vaticano, 2003.

¹⁰ Usp. više o tome i o drugim analogijama gore spomenuti članak S. Ivšića iz 1939. godine.

¹¹ *BIBLIA sacra: versio Illyrica selecta, seu declaratio Vulgatae editionis Latinae...*, Biblia Slavica IV, 2,1 + IV, 2,2 (2 knjige), München, et al., 1999.–2000.

*sužen*¹², itd.).¹³ Takvim su oblicima, tipičnima za stariji hrvatski književni jezik s čakavskoga i štokavsko-šćakavskoga područja,¹⁴ pisci umanjivali štokavsko-šćakavske dijalektalne razlike. Nastali su analogijom prema drugim trpnim pridjevima u kojima se ne mijenja osnova, prvotno i oni-ma glagola na *-ėti*. Naime, trpni pridjevi glagola na *-ėti* tvore se ovisno o refleksu jata dometcima *-en*, *-in* i *-jen*, a u jekavskim oblicima tipa *vidjen* (*viděti*) do jotacije (> *viden*) dolazi tek dosta kasno, od 16./17. stoljeća¹⁵. Nakon što su pisci (i prema uzoru na trpne pridjeva tipa *vidjen*) počeli konstruirati „nove“ trpne pridjeve kao *sudjen* (umjesto starijega *suđen*) i *obogatjen* (umjesto starijega *obogaćen*), ili, bolje, nakon što su ih počeli tako pisati, oblikovali su i oblike tipa *zaštiten* i *omasten*, na što su mogli utjecati i čakavsko-ekavski pridjevi tipa *viden*¹⁶ (*viděti*). Pisanje trpnih pridjeva glagola na *-stiti* i od njih izvedenih glagolskih imenica bez glasovne promjene proširilo se s dalmatinskoga područja na druge hrvatske krajeve, usp. npr. u Bosanca Bandulavića oblik *očisten*¹⁷, a u Slavonca Tadijanovića oblike *zapusten* (65), *k(e)rstenje* (4), *pričestenje* (4).

Kašićevih „umjetnih“ trpnih pridjeva ima i u jeziku dubrovačkih pisaca¹⁸ pa je lako moguće da ih je Kašić rabio pod dubrovačkim utjecajem, iako je riječ o izvornim čakavsko-šćakavskim književnojezičnim inovacijama. „Umjetno“ skrojeni trpni pridjevi nisu se mogli održati zbog svoje jezično-pravopisne neusustavljenosti pa su nam danas (za glagole na *-stiti*) na izbor ostali samo oblici sa *-šćen* i *-šten*.

Sinkronijsko gledište

U suvremenome hrvatskome književnom jeziku vrlo su česti oblici sa *št*, iako hrvatski pokriva jezično područje koje je većinskim dijelom iz-

¹² Usp. taj oblik u jeziku *Žića svetih otaca*, D. Malić, nav. djelo, str. 501.

¹³ U Kašićevoj Bibliji nema šćakavskih trpnih pridjeva.

¹⁴ Usp. Đuro Daničić: *Istorija oblika srpskoga ili hrvatskoga jezika do svršetka XVII vijeka*. Biograd, 1874., str. 395.–396.

¹⁵ To bi pitanje trebalo pobliže istražiti, posebice s obzirom na glagolske parove s *-jeti* i *-iti*.

¹⁶ Usp. Dragica Malić, nav. djelo, str. 574. i oblik *neviđeni* u Tadijanovića, nav. djelo, str. 69.

¹⁷ Bandulavić većinom rabi trpne pridjeve glagola na *-stiti* tako da bilježi glasovnu skupinu /št/, usp. D. Gabrić-Bagarić, nav. djelo, str. 82. Praslavensku jotaciju redovito ne bilježi ako glagolska ili ina osnova završava na *-d* (*rodjen*, *ogradjen*, ali *posvećen*, *poškropljenje*, *sahrañen*). Usp. D. Gabrić-Bagarić, nav. djelo, str. 76.–77., 131. i Ivan Bandulavić: *Pisctole i evangelya*. 1613. Pretisak: *Quellen und Beiträge zur kroatischen Kulturgeschichte 7a*, 1997., str. 224.–225.

¹⁸ Usp. Đuro Daničić, nav. djelo, str. 396.

vorno bilo šćakavsko (dakle štokavsko-šćakavsko, čakavsko sa šć i kajkavsko sa svojim šć). U srpskome je književnom jeziku pak češće šć, iako srpski većinskim dijelom pokriva područje koje je izvorno štakavsko, a ne šćakavsko. Sadašnje stanje u hrvatskome mjerodavno je oblikovano u 20. stoljeću pod utjecajem starijih književnojezičnih uzora, s time da smo u mnogo slučajeva naslijedili dvojne oblike sa šć i št s različitim stupnjevima varijacije.

Trpni pridjevi glagola na *-stiti* u suvremenim hrvatskim slovniceama uglavnom nisu primjereno opisani s obzirom na raspodjelu skupova *šć* i *št*. U *Hrvatskoj gramatici*¹⁹ u opisu glagolskoga pridjeva trpnoga uopće se ne govori o pridjevima koji se tvore od glagola na *-stiti*. Na postojeću dvojnost *-šćen / -šten* ukazuje se tek primjerima *gošćen* i *pušten*. Ipak, u pregledu glagolskih oblika po vrstama glagola saznaje se u opisu 4. vrste (str. 259.) da „jedni glagoli skup *st* zamjenjuju sa *št*, drugi sa *šć*, treći i s jednim i s drugim skupom“. Citirana tvrdnja oprimjeruje se oblicima glagola *častiti* (*čašćen*), *koristiti* (*korišten*) i *krstiti*. Glede glagola *krstiti* nije jasno smatraju li se oblici *kršten* – *kršćen* ravnopravnima. U Brabec-Hraste-Živkovićevoj gramatici²⁰, koja je autorima *Hrvatske gramatike* na tome mjestu poslužila kao uzor, oblici *kršten*, *namješten* i *pušten* smatraju se običnijima nego suoblici sa *šć*.

Za razliku od *Hrvatske gramatike* u Silić-Pranjčkovićevoj gramatici²¹ nigdje se ne govori o alternantama *št/šć* u trpnim pridjevima. Autori na tu problematiku bez objašnjenja upućuju primjerima *očišćen* i *napušten* koji se nalaze u dugačkome popisu oblika u poglavlju o glagolskim pridjevima. Od takvih pristupa odskaču slovnice u kojima je glagolske pridjeve obradio naš slavljnik Stjepan Babić. U *Akademijinoj gramatici*²² Babić kaže da se sa *šć* glagolski pridjevi trpni tvore od sljedećih glagola: *častiti*, *čistiti*, *gostiti*, *mastiti*, *pričestiti*, *slistiti*, *učvrstiti* i *žalostiti*. Skup *št* imaju sljedeći glagoli odnosno glagolske osnove: *krstiti*, *koristiti*, *-mjestiti*, *prostiti*, *pustiti*, *upropastiti*, *-vijestiti*, *-vlastiti*, *uvrstiti*, *zaprepastiti* (*se*). Nekoliko glagola koleba se između tih dviju mogućnosti, a to su *izustiti*,

¹⁹ Eugenija Barić, et al.: Zagreb: Školska knjiga, 3. izd., 1995., str. 246.

²⁰ *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*, 7. izd., Zagreb: Školska knjiga, 1966., str. 142.

²¹ Josip Silić, Ivo Pranjković: *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Zagreb: Školska knjiga, 2005., str. 80.

²² Stjepan Babić, et al.: *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: HAZU, Globus, 1991., str. 712.

osvijestiti i premostiti. Isti se opis nalazi i u Težak-Babićevoj *Gramatici hrvatskoga jezika*.²³

Na temelju Babićeva opisa priredio je opis trpnih pridjeva D. Raguž u svojoj *Praktičnoj hrvatskoj gramatici*.²⁴ Raguž ne slijedi u svemu Babića pa navodi samo pet glagola u kojih je pridjeva *šč* (*častiti, mastiti, pričestiti, ožalostiti, pričvrstiti*), a deset u kojih je *št* (*krstiti, oprostiti, iskoristiti, razvlastiti, upropastiti, obavijestiti, osvijestiti, namjestiti, premostiti, pustiti*). Raguž ne kaže ništa o tome da u nekim slučajevima postoji kolebanje između *št* i *šč*. Glagol *izustiti* ne spominje, a glagole *osvijestiti* i *premostiti* smještava u skupinu sa *št*. Takva razilaženja pokazuju da suvremenu hrvatsku uporabu trpnih pridjeva na *-šćen* i *-šten* treba pobliže proučiti i opisati. Ovdje je to učinjeno s pomoću računalnoga korpusa od 220 milijuna riječi (tekstovi potječu iz suvremenih hrvatskih priopćajnica), u sklopu projekta „Oblici hrvatskoga književnoga jezika“ koji vodi prof. Stjepan Babić. Iz korpusa su ispisani svi trpni pridjevi na *-šćen* i *-šten* i glagolske imenice na *-nje* koje se izvode od njih. Nije primijećeno nijedno ozbiljnije odstupanje od pravila koje je postavio Babić.

Trpni pridjevi i glagolske imenice sljedećih glagola potvrđeni su samo sa *šč*:

častiti (+ *obežčastiti/ obeščastiti, hodočastiti, počastiti)
čistiti (+ očistiti, počistiti, prečistiti, predčistiti, pročistiti, raščistiti, samočistiti, samoonečistiti, samopročistiti)
-čvrstiti (očvrstiti, pričvrstiti, samopričvrstiti, učvrstiti)
gostiti (gošćenje) (pogostiti, ugostiti)
pričestiti
-mastiti (obezmastiti, odmastiti, izmastiti)
ražestiti
-strastiti (ostrastiti, zastrastiti)
ugustiti
žalostiti (+ ožalostiti, ražalostiti)

Trpni pridjevi i glagolske imenice ovih glagola uobičajeniji su sa *šč*:

mrijestiti

²³ 15. izd., Zagreb: Školska knjiga, 2005., str. 151., isto u 12. izd., 2000., str. 151., no ne i u 7. izd., 1992., 127.–128.

²⁴ Zagreb: Medicinska naklada, 1997., str. 199.–200.

mastiti (mašćenje) (+ namastiti, omastiti, zamastiti)²⁵

*uprostiti

Glagoli u kojih su trpni pridjevi i glagolske imenice potvrđene samo (ili gotovo samo) sa **št**:

-mjestiti (ispremjestiti, izmjestiti, namjestiti, nadomjestiti, premjestiti, prerazmjestiti, razmjestiti, smjestiti)

pustiti (+ dopustiti, isпустiti, napustiti, opustiti, otpustiti, pripustiti, prepustiti, propustiti, raspustiti, spustiti, samoraspustiti, zapustiti)²⁶

krstiti (+ nekrstiti, novokrstiti, okrstiti, pokrstiti, prekrstiti, skrstiti (šč: pov., dij.), ukrstiti, unakrstiti)

koristiti (iskoristiti, najkoristiti, poluiskoristiti, preiskoristiti, sukoristiti)²⁷

-kostiti (iskostiti, okostiti, obeskostiti)²⁸

oprostiti

zaprepastiti²⁹

upropastiti³⁰

povlastiti

-vrstiti, (izvrstiti, privrstiti, uvrstiti)³¹

Trpni pridjevi i glagolske imenice sljedećih glagola uobičajeniji su sa **št**:

prostiti (=proštenje/prošćenje)

osvijestiti (+ samoosvijestiti)

-vijestiti (navijestiti, nagovijestiti, obavijestiti, poluobavijestiti)

-vlastiti (izvlastiti, ovlastiti, obezvlastiti, razvlastiti)³²

U tu posljednju skupinu treba pribrojati i glagole **izvijestiti**, **premostiti** i **onesvijestiti**, s time da se njihovi trpni pridjevi i glagolske imenice sa **šč**

²⁵ Većina potvrda sa **šč** potječe iz Narodnih novina. U značenju *bojanje* našao sam samo inačice sa **šč** u svezi *tiskom* biti 'omašćen' (*rječnik, biblija*). U hrvatskoj književnosti nalaze se u tome značenju potvrde sa **šč** i **št**.

²⁶ Potvrđeni su malobrojni oblici sa **šč** kao dijalektizmi u stilski obilježenim tekstovima ili njihovim dijelovima i u citatima iz starijih djela.

²⁷ Iznimno sa **šč**.

²⁸ Jedna potvrda ima **šč** (*obezkošćena*), više od 30 **št**.

²⁹ Iznimno sa **šč**.

³⁰ Jedna potvrda (historizam) ima **šč** (*upropašćen*).

³¹ Iznimno sa **šč**.

³² Malo potvrda sa **šč**.

po svojoj brojnosti znatno više približavaju onima sa *št* (gotovo su ravnomjerno zastupljeni) nego što je to slučaj s drugima.

Uporaba glagolskih oblika s osnovom *-vijestiti* iziskuje nekoliko dodatnih napomena. Hrvatska normativna djela za glagole *izvijestiti* i *obavijestiti* kao trpne pridjeve navode oblike sa *št*.³³ Međutim, u korpusu je oblik *izviješćeni* (*izvijestiti*) češći nego suoblik *izviješteni*.³⁴ Za razliku od toga, oblik *obaviješćeni* (*obavijestiti*) gotovo da nema potvrda, dok je suoblik *obaviješteni* vrlo čest. Učestalost oblika *izviješćeni* uvjetovana je interferencijom (tj. analogijom) zbog imenice *izvješće*, kojoj je učestalost proteklih petnaestak godina znatno porasla. Oblik *izvješćuje* (*izvješćivati*) ima zbog istoga razloga mnogo više potvrda nego oblik *izvještava* (*izvještavati*), iako je infinitiv *izvješćivati* znatno rjeđi nego infinitiv *izvještavati*. Trpni pridjev glagola *izvješćivati* ima samo nekoliko potvrda (*izvješćivan-*). Često se pogrješkomo piše *izvješten*, *obavješten* umjesto *izviješten*, *obaviješten*.

Tablični prikaz s brojem potvrda pojedinih oblika

izvijestiti:	*izviješćeni 806	izviješteni 573	*izviješteni 154
obavijestiti:	*obaviješćeni 4	obaviješteni 6966	*obaviješteni 242

Sljedeći glagoli u korpusu nisu potvrđeni, također ni njihovi trpni pridjevi ili glagolske imenice:

grstiti se, grustiti se, hrustiti se, izobijestiti se, jestiti, nakastiti, napopastiti, okljastiti, osnastiti, ukopistiti se

Od tih glagola u Velikome Aniću³⁵ nema glagola *okljastiti* i *osnastiti*, a pod ostalima su navedeni sljedeći za nas relevantni oblici: *gršćenje, grušćenje, hrušćenje* i *izobiješten/izobiješćen*.

U korpusu nema potvrda za pridjev trpni ili glagolsku imenicu sljedećih, inače (u korpusu) potvrđenih glagola:

brstiti, izustiti, oslastiti, pakostiti, plastiti (sijeno), postiti, slistiti

³³ Usp. Babić-Finka-Mogušev *Hrvatski pravopis*, V. izdanje, Zagreb, 2000., isto i *Rječnik hrvatskoga jezika* (ur. Jure Šonje), Zagreb, 2000.

³⁴ Sveukupno gledano (skupa s drugim oblicima iste riječi) ipak su učestalije inačice sa *št*.

³⁵ Vladimir Anić: *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb, 2003.

Za te glagole Anićev rječnik ima trpne pridjeve na *-šćen* i/ili glagolske imenice na *-šćenje*, no nema glagola *oslastiti* ni njegov trpni pridjev ili glagolsku imenicu.³⁶

Glede drugih istraženih trpnih pridjeva i glagolskih imenica Anićev se rječnik uglavnom slaže s rezultatima korpusnoga istraživanja³⁷, s time da u većini slučajeva navodi samo onaj suoblik koji u korpusu prevladava. U skladu s korpusom pod *izvijestiti* ima suobljke *izviješten* i *izviješten*, a pod *navijestiti* samo *naviješten*. Od korpusa odstupa time što pod *izvlastiti* kao glagolsku imenicu navodi *izvlašćenje* i *izvlaštenje* i što pod *ovlastiti* ravnopravno ima *ovlašten* i *ovlašćen*, dok pod *izvlastiti* i *razvlastiti* navodi samo inačice sa *št*. Pod *mastiti* Anić ima *mašten* i *mašćen* te samo *mašćenje*, a pod *zamastiti* samo *zamašćen*. Od *premostiti* mu je pridjev trpni *premošten* (nema *premošćen*), a glagolska imenica mu je ipak samo *premošćenje*. Pod *onesvijestiti* ima samo *onesviješten*. Rječnik hrvatskoga jezika u redakciji J. Šonje pod *mastiti* i *zamastiti* navodi pak *mašćen*, *mašćenje* i *zamašćen*, bez inačica sa *št*. Pod *onesvijestiti* ima *onesviješten*, a pod *premostiti* *premošćen*.

Za kraj treba još reći da se od glagola na *-štiti*³⁸ (*bliještit*, *-laštiti*, *-ljuštiti*, *mrštiti*, *oplaštiti*, *spljoštiti*, *tiještiti*, *-tuštiti*, *-voštiti*, *ukliještit*, *uležištiti*, *(u)skladištiti*) u korpusu trpni pridjevi i njihove glagolske imenice tvore redovito sa *št*, a samo jednom sa *šč* (*tiješćenje grožđa*). Isto vrijedi i za glagole s osnovom *-rasti* (*ob-*, *za-*, *s-*), koji trpne pridjeve i glagolske imenice također redovito tvore sa *št*, a nikako ili iznimno sa *šč*.

Zaključak

Budući da raspodjelu skupova *šč* i *št* u trpnim pridjevima glagola na *-stiti* nije moguće opisati s pomoću načelnoga gramatičkoga pravila (propisa), treba se poslužiti popisom koji odrtava suvremenu standardnu (prosječnu) književnojezičnu porabu i njezinu usustavljenost. Glavni je korak u tome smjeru učinio naš slavljnik i učitelj Stjepan Babić, a njegova su zapažanja ovdje provjerena i proširena istraživanjem jezika hrvatskih priop-

³⁶ Isto vrijedi i za Rječnik hrvatskoga jezika (ur. Jure Šonje), Zagreb, 2000.

³⁷ Nema glagola *ugustiti* ni glagola s osnovom *-kostiti*.

³⁸ Ti glagoli u korijenu nemaju uvijek *st*, već *sk*. Usp. *ukliještit*; **kleskati*/**klěskati* > *kliješta*, Alemko Gluhak: *Hrvatski etimološki rječnik*, Zagreb, 1993., str. 322.

ćajnica. Postojeće spoznaje treba po potrebi produbiti dodatnim korpusnim istraživanjima i rezultate uvrstiti u hrvatska normativna djela.

SUMMARY

The paper investigates passive past participles of verbs ending in *-stiti* (i.e. *premostiti*) in view of the distribution of the consonant groups *št* and *šč* (*premošten* – *premošćen*). The subject is approached from a diachronic-dialectal viewpoint followed by a synchronic-normative one. In the synchronic-normative part of the text the usage distribution of *št/šč* variants is studied based on a computer corpus of 220 million words.

Since the distribution of *šč* and *št* groups in passive past participles of verbs ending in *-stiti* cannot be described by a prescribed grammar rule, a list has to be used that reflects actual standard (random) literary –linguistic usage and its systematization. The most important step in this direction was made by our honoured colleague and teacher Stjepan Babić whose observations have been verified and elaborated in this paper by examining the language of Croatian mass media. If necessary the existing findings should be studied in greater detail by collecting and researching additional corpuses. The obtained results should be incorporated into Croatian normative works.